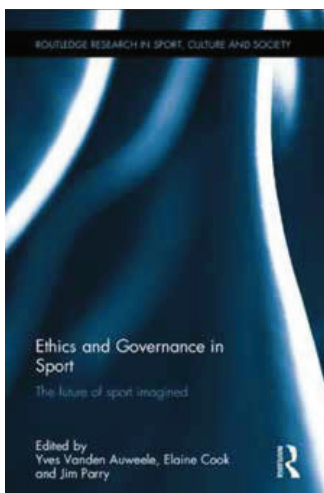

Em. prof. dr. Yves Vanden Auweele over de problemen in de sport

“Zwijgen komt neer op schuldig verzuim”

Eind november verscheen bij uitgeverij Routledge 'Ethics and Governance in Sport – The future of sport imagined'. In het boek werpen 28 internationale experts uit twaalf landen en drie continenten een academische blik op zowel de fel gemediatiseerde als de meer sluimerende problematieken waarmee de huidige sport wordt geconfronteerd. Ze beperken zich daarbij niet tot een loutere analyse van problemen, maar blikken ook vooruit op mogelijke oplossingen. 'Sport & Strategie Vlaanderen' legde een aantal van de vele problematieken die het boek tackelt voor aan een van de drie samenstellers, em. prof. dr. Yves Vanden Auweele van het departement Bewegingswetenschappen van de KU Leuven.

AUTEUR: MARKO HEIJL

Het alsmat toenemende belang van de sport is al even welbekend als overweldigend: de weldaden op zowel het individu als de maatschappij, en dat zowel op fysiek, mentaal, sociaal als cultureel vlak zijn veelvuldig beschreven. Maar tegenover al die weldaden staan vandaag de dag evenveel problemen. Noem het gerust de paradox van de hedendaagse sport: hoe groter het belang ervan wordt, hoe groter de karrenvracht ongein die erover wordt uitgestort: matchfixing, (georganiseerde) doping, machtsmisbruik, discriminatie, omkoping, mismanagement, agressie, overdreven verloningen en transfersommen, die in deze tijd van crisis zelfs bankiers doen blozen ... Niet meteen iets waar je als sportbeliever vrolijk van wordt. Koren op de molen ook van het groeiende leger sportsceptici.

Toch is *Ethics and Governance in Sport* allermint zwartgallig, maar wordt op een constructieve manier en vanuit een interdisciplinaire optiek vooruitgeblikt naar hoe de sport er in de 21e eeuw zou kunnen – of veeleer: moeten – uitzien. Yves Vanden Auweele: "Schaamte, frustratie en ergernis opgewekt door corruptie en misbruiken zijn gevoelens, maar géén beleid. Als men in de positieve waarden gelooft die de sport kan promoten en faciliteren, moet men zich niet enkel laten leiden door verontwaardiging en schaamte, niet enkel kritiek geven op misbruiken, maar ook de moed hebben sport te verdedigen, te zoeken naar de werkzame factoren die de aan de sport toegeschreven gunstige effecten kunnen twevegbrengen. We moeten alternatieven suggereren, voorstellen formuleren om het kader waarin sport wordt beoefend fundamenteel te veranderen. Zelfs al zijn de voorstellen niet altijd onmiddellijk haalbaar, er moet nu nagedacht worden, er moeten nu alternatieven worden uitprobeerend en er moet in de sport in ieder geval meer gediscussieerd worden."

Egocentrische waarden

"De concrete aanleiding van dit boek en het voornaamste uitgangspunt", vertelt Vanden Auweele, "was dat de organisatie

Panathlon International (waar hij voorzitter is van de internationale wetenschappelijke commissie, nvdv) en de 28 meewerkende auteurs meenden dat in het licht van de huidige opeenstapeling van incidenten en onthullingen, zwijgen neerkomt op schuldig verzuim. Men kan niet ontkennen dat er een groeiende tendens is tot normverschuiving in de sport. De prioriteit van positieve waarden als gezondheid, fitheid, competentiegevoel, zelfwaardering, zelfrealisatie, plezier en goede sociale contacten wordt meer en meer verlegd naar egocentrische waarden als macht, eer- en geldzucht. Het type van de ideale sportman of -vrouw dat momenteel naar voren komt, is verre van flatterend. De media versterken een en ander nog, omdat ze, ter wille van de kijk-, luister- en leescijfers, met plezier focussen op elk element van opwinding, suspens en drama. Een gevolg is dat ook het geloof van het grote publiek in de positieve waarden van de sport ondermijnd wordt en meer en meer vervangen wordt door een cynische houding. Elke sporter, trainer en manager wordt verdacht van een verborgen agenda, van oneerlijke en ongezonde praktijken."

Het boek wou het echter niet laten bij jammeren over de huidige situatie, zegt Vanden Auweele. "Door toekomstprojecties te maken met concrete suggesties voor verbeteringen willen we verantwoordelijken in de sport – zowel de sportfederaties, de sportautoriteiten, de media, de sponsors, als ook de trainers en de atleten – doen nadenken over de rol van sport in de globaliseerde, commerciële wereld van de 21^e eeuw."

In het eerste deel worden vooral de probleemthema's geschetst. Het boek opent met de 'totaalproblematiek' rond het morele deficit in de sport, rond ethiek en integriteit. Waar sport een moreel en sportief referentiepunt zou moeten zijn, is ze nu nog allesbehalve goed geplaatst om anderen lessen te leren in moreel verantwoordelijk gedrag, respect, bevordering van vrede en verdraagzaamheid. Het olympisch gedachtegoed dus.

"Eén bijdrage argumenteert dat de universele idee van het 'olympisme' in een aangepaste formulering nog altijd geldig is in de 21e eeuw, hoewel sommigen zich inderdaad nogal cynisch uitlaten. Ze vinden dat de concepten 'olympische beweging, olympische familie en olympische waarden' vooral in de mond genomen worden door organisaties die, door deze wat ze noemen 'pseudoreligieuze' retoriek, hun economisch winstbejag of machtsproffijt bewust willen verdoezelen. Of die door onwetendheid of naïviteit de veranderingen in de moderne sport niet willen of niet durven onder ogen zien."

“MEN KAN NIET ONTKENNEN DAT ER EEN GROEIENDE TENDENS IS TOT NORMVERSCHUIVING IN DE SPORT”

Em. prof. dr. Yves Vanden Auweele (KU Leuven)

In een van de bijdragen in het eerste 'probleemkatern' komt de soms schadelijke relatie tussen coach en atleet aan bod.

"De auteur hiervan stelt dat de praktijk van coaches te veel gericht is op techniek en tactiek en te weinig op de psychopedagogische vereisten om op de juiste manier om te gaan met jongeren. De minimumvereisten voor coaches die met jongeren werken, zijn veel te laag. Een specifieke opleiding voor jeugdtrainers en een bijhorende verplichte accreditatie wordt voorgesteld."

Gebrek aan goed bestuur

Het tweede katern bestaat uit verschillende bijdragen gewijd aan het gebrek en dus de hoge nood aan 'good governance' in de globaliseerde sportwereld. Wat mogen we op bestuurlijk vlak verwachten – of misschien moeten we wel zeggen: hopen – voor de toekomst?

"De FIFA geldt hier uiteraard als meest typische voorbeeld. Maar ook andere grote internationale sportorganisaties zoals bijvoorbeeld de IAAF zijn in enkele decennia veranderd van louter op de sport gerichte verenigingen tot agressief op commercie georiënteerde ondernemingen met een klein aantal zogenaamde bobo's aan de leiding. Zij moeten sportregulerende en commerciële functies verzoenen en worden hierbij voortdurend geconfronteerd met prioriteitsconflicten, tegenstrijdige interesses en betwisting van hun acties en beslissingen. Ze worden om de haverklap betrokken in extrasportieve problemen zoals commerciële disputen, juridische twistpunten en zelfs schendingen van de mensenrechten.

Vanuit de sportorganisaties zelf verwacht men eigenlijk weinig aanzet tot vernieuwing en aanpassing. Ze zijn over het algemeen heel zelfingenomen, conservatief en claimen voortdurend autonomie en een uitzonderingsstatuut. Ze hebben tot nog toe weinig blij gegeven van zelfkritiek, noch van het accepteren van terecht op hen uitgebrachte kritiek terzake. Feit is dat ze zichzelf daardoor afsluiten van terechte protesten en kritiek en ze een eerder reactieve dan proactieve houding uitstralen.

Pas recent durven autoriteiten zoals het Amerikaanse en Zwitserse gerecht de kleine, op zichzelf betrokken oligarchieën van de grote internationale sportorganisaties ter verantwoording te roepen. De problemen situeren zich echter niet enkel bij personen, er moet een duidelijke, structurele misgroei worden aangepakt. Wie controleert die grote internationale sportorganisaties eigenlijk op mondiaal niveau? In hoeverre hebben de nationale federaties iets te zeggen, hebben ze impact op de beslissingen van het uitvoerend comité? In hoeverre kunnen we spreken van goed democratisch bestuur?"

"ZOALS BIJ DE BANKEN IS HET GELDBEEST MOEILIK IN DE KOOI TE KRIJGEN WAAR HET THUISHOORT"

Er wordt voorgesteld, naar analogie met het WADA, een onafhankelijke organisatie – de World Sport Governance Agency of WSGA – op te richten die de grote internationale sportorganisaties kan controleren.

"Uiteraard moet hierbij de vraag worden gesteld welke autoriteit de normatieve macht heeft het voorgestelde, onafhankelijke orgaan op te richten en het een geloofwaardige autoriteit te geven. Een auteur denkt dat de Europese Unie reeds bewezen heeft dat ze in deze op zijn minst een cruciale aanzet kan geven, niet enkel op Europees maar ook op mondiaal vlak."

Financial fairness

In het katern over de zogenaamde 'financial fairness' en de realiseerbare uitvoering van de UEFA-voorstellen wordt er gepleit voor een plafonnering van de lonen, bonussen en transfersommen en vooral voor een betere herverdeling van de sportinkomsten.

"De spelers hebben ondertussen de hebzucht van de managers door, net zoals de toeschouwers de intenties van de door geld geobsedeerde spelers zonder moeite doorprikken en de trainers en managers klagen dat spelers enkel nog gemotiveerd kunnen worden door geld. En daar leggen die laatste de oorzaak van de financiële moeilijkheden van hun club. Toch leidde dit alles tot nog toe niet tot massaal protest, noch tot de implementatie van de correcties geïnitieerd door de sportsector zelf, zoals de UEFA Financial Control Body. Het probleem is blijkbaar onderkend, maar zoals bij de banken is het geldbeest moeilijk in de kooi te krijgen waar het thuishoort."

Als de waanzin het alles kapotkopende geldbeest zou overslaan op de wielersport, waar de sponsorbudgetten een pak lager liggen maar ook veel dominanter tot zelfs allesbehalend zijn in het totale ploegbudget, zijn de rapen pas goed gaar.

"Een aantal auteurs pleit hier voor meer media- en product-sponsoring en minder afhankelijkheid van Russische oligarchen of Arabische oliejeiks, die met pakweg honderd miljoen euro – dit zijn althans in het voetbal geen abnormale bedragen – alle beste renners bij elkaar in één ploeg zetten en daarmee de competitie vervalsen en dus de sport 'kapotkopen'. Ze pleiten ook voor betere veiligheidsmaatregelen in de wielersport en het vermijden van condities die overdreven gezondheidsrisico's inhouden. Het afrekenen met het dopingverleden blijkt eveneens niet van een leien dakje te lopen."

Doping

Het woord is eruit: als we het over problemen in de sport hebben, kan doping uiteraard niet ontbreken. Hoe moeten we de toekomst op dat vlak inschatten?

"In het vierde katern, dat integraal over doping gaat, vraagt men zich af in hoeverre het bevorderen van de prestatie door drugs ethisch, fair en wettelijk is. De meningen zijn hier erg verdeeld, niet direct over de doelstellingen – met name een eerlijke en gezonde competitie verzekeren –, maar veeleer over de te volgen strategie. Sommige auteurs verdedigen de zerotolerantie, terwijl anderen vinden dat de zerotolerantie van het antidopingbeleid strategisch verkeerd is. Ze vinden het een overreactie van het WADA, omdat het ingaat tegen fundamentele mensenrechten, zoals het systeem van de whereabouts ingaat tegen het recht op privacy. Daarnaast vinden ze het huidige antidopingbeleid – net als de zogenaamde 'war on drugs' inefficiënt is – dweilen met de kraan open. Het rapport over de georganiseerde doping in Rusland bewijst dat men met doping nog niet klaar is. Zowaar geen vrolijke gedachte!"

Het uitgangspunt van het vijfde en laatste deel is dat sport wordt gezien als een belangrijk en goedkoop middel om sommige van de millenniumdoelstellingen te helpen verwezenlijken, met name wereldvrede en menselijke waardigheid. Is dat ietwat realistische sportfuturologie of moeten we dit eerder klasseren onder 'de wens is de vader van de gedachte'?

"De auteurs in dit deel stellen dat vrede en verdraagzaamheid bevorderen via de sport 'politiek geïnspireerd' en 'naïef enthousiasme' blijft, als er tussen de concrete sportprogramma's en de millenniumdoelstellingen geen intermediaire, bescheidener doelstellingen worden geformuleerd. Veel sportprogramma's in ontwikkelingslanden krijgen bovendien het verwijt dat ze besmet zijn door neokoloniale en westerse elementen.

Men moet de programma's bewust richten op de werkzame factoren in de sport die de verwachte positieve resultaten kunnen teweegbrengen. Daarbij moet men rekening houden met de specifieke context. Het is in de context van de huidige, massale instroom van migranten in Europa geen onzinnig idee om dergelijke, goed uitgewerkte en doordachte sportprojecten op te nemen in de noodzakelijke integratieprogramma's, die men in ijtempo zal opzetten. De toekomst zou liggen in een bereidheid van noord en zuid, van migranten en autochtonen, om van elkaar te leren en samen te werken op basis van gelijkheid en respect." ■